

Милош КОВАЧЕВИЋ /Београд/

СТЕВАНОВИЋЕВЕ СИНТАКСИЧКЕ АНАЛИЗЕ

Михаило Стевановић је без сумње најпродуктивнији синтаксичар у србистици и сербокроатистици. Ту констатацију бјелодано потврђује чињеница да је у „Грађи за библиографију српске синтаксе”¹ наведено ни мање ни више него 136 синтаксичких наслова М. Стевановића: што књига, што расправа, што огледа и прилога. А то је за најмање трећину наслова више од било ког другог србистичког или сербокроатистичког синтаксичара. Није, међутим, М. Стевановић само најпродуктивнији, него највјероватније и најцитиранији синтаксичар српскога језика. Јер, он је аутор најрецентније српске (српскохрватске) синтаксе написане до данас.² Од појаве те универзитетске синтаксе мало који је синтаксичар заобишао Стевановићево мишљење при широј или теоријски друкчије усмјереној анализи неког од у његовој синтакси поменутих и/или разматраних питања.

Због тога у једноме раду није могуће ни споменути сва синтаксичка питања којима се Стевановић у својим књигама и радовима бавио, а камоли дати анализу тих радова. Такав задатак, нормално, нема ни овај рад. Циљ нам је једнино да укажемо на неке особине Стевановићевог приступа анализи синтаксичких питања. Друкчије речено, циљ нам је да укажемо на само неке карактеристике Стевановићевих синтаксичких анализа. А те ћемо карактеристике темељити на трима Стевановићевим књигама, које садрже, ако не све, онда засигурно најзначајније Стевановићеве синтаксичке радо-

---

¹ Биљана Вићентић, Маријана Папрић, Драган Милојевић, Часлав Манчић, *Грађа за библиографију српске синтаксе*, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2001.

² Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, 1991. Прво издање било је 1969. године.

ве. Уз већ споменути универзитетски уџбеник синтаксе, то су још и књиге „Студије и расправе о језику”³ и „Од Вука до Белића и даље”⁴.

Те књиге, најприје, јасно указују на Стевановићев „поглед” на синтаксу и њене области. А Стевановић, попут свих његових сербокroatистичких претходника и већине његових словенских савременика, у синтаксу убраја три велике области: синтаксу реченице, синтаксу падежа и синтаксу глагола,⁵ јер се значење падежа и глагола не може исцрпити у морфолошкој анализи будући да је директно зависно од синтаксичког контекста, тј. може се исцрпно анализирати само у оквиру синтаксичких конструкција (синтагми и реченица). Друкчије речено, све појаве које се морају анализирати у оквиру синтагми или реченица нужно потпадају под синтаксу. С тако одређеним предметом, синтакса се, по Стевановићу, не преплиће само с морфологијом, него и „с другом једном дисциплином језика, с науком о значењима, тј. семантиком”,⁶ тако да је анализа синтаксичких појава заправо увијек „семантичко-синтаксичка”.⁷

И заиста: све Стевановићеве синтаксичке анализе јесу синтаксичко-семантичке. Предмет његових синтаксичко-семантичких анализа јесу готово све синтаксичке појаве које су до седамдесетих година XX вијека проблематизоване у граматичкој или научној сербокroatистичкој синтаксичкој литератури. Стевановић није био „тематски иноватор”, он се бавио познатим, на „дневни ред” одавно (по)стављаним синтаксичким темама, и то како оним синтагматским, тако и оним реченичним, и посебно оним везаним за синтаксу глаголских облика.⁸ Стевановићеве синтаксичке анализе увијек су *ономасиолошке*: Стевановић креће од синтаксичке форме чије значење жели описати. Зато је, гледано из угла лингвистичког метода, а посебно из угла начина (пот)класификације анализираних синтаксичких појава – за Стевановића синтакса увијек *морфосинтакса*. Он у анализи креће од форме синтаксичке јединице, желећи проникнути у њено значење. Издвајање и набрајање (под)типова значења анализиране форме углавном, за њега, зна-

³ Михаило Стевановић, *Студије и расправе о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988.

⁴ Михаило Стевановић, *Од Вука до Белића и даље*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1988.

⁵ Што је посебно образложио у раду: *Предмет синтаксе у ојсној (нормативној) граматизици*, у: *Од Вука до Белића и даље*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1988, стр. 196–210.

⁶ Исто, 197.

⁷ Исто.

⁸ Уз велики број студија и огледа, М. Стевановић је из те области написао и монографију: *Функције и значења глаголских времена*, САНУ, Београд, 1967.

чи и завршетак синтаксичко-семантичке анализе.⁹ Ономасиолошки приступ анализи синтаксичких питања само је један, истина доминантан, елемент лингвистичког метода који Стевановић примјењује у својим синтаксичким студијама и огледима. Лингвистички метод којим се Стевановић служи у својим синтаксичким анализама јесте подтип индуктивног метода, који се најбоље може одредити термином *интуйтивено-аналистички метод*.¹⁰ Наиме, Стевановић увијек анализу врши на богатом језичком материјалу, ексцерпираним из разних функциопналних стилова српског стандардног језика. *Корџус* на коме врши анализе битна је и врло значајна карактеристика Стевановићева синтаксичког метода. Он, наиме, увијек анализе врши на великом броју примјера. Ти примјери највећим дијелом ексцерпирани су из књижевноумјетничког стила савременог српског (српскохрватског) језика. А међу писцима из чијих дјела Стевановић ексцерпира примјере налазе се готово сва књижевна имена од Вука до средине XX вијека. Ни код једног србисте и/или сербокротисте нема тако богатог корпуса као код Стевановића. И не само да нема тако богатог корпуса из књижевноумјетничког стила, него нема ни тако функционалностилски разноврсног корпуса. Иако већину примјера на којима се врше анализе чине примјери из књижевноумјетничког стила, код Стевановића ће се међу примјерима пронаћи и они који припадају другим функционалним стилевима српског стандардног језика. Ту су, на примјер, бројни примјери из публицистичког стила књижевног језика, и то из његових различитих подстилова: новинарског (као нпр. примјери из дневне штампе),¹¹ мемоарског,¹² затим популарно-научног (и то како из уџбеничких, тако и из дјела која припадају књижевној критици);¹³ ту су затим примјери из разговорног стила

⁹ То најбоље потврђује анализа свих синтаксичких питања у његовој универзитетској синтакси.

¹⁰ О типовима и карактеристикама метода лингвистичких истраживања в. нпр. у: Brigitte Bartschat, *Methoden der Sprachwissenschaft (von Hermann Paul bis Noam Chomsky)*, Erich Schmidt Verlag, Berlin, 1996. као и: Милош Ковачевић, *Суштинскивено и мимозредно у лингвистици*, УНИРЕКС, Подгорица, 1996.

¹¹ Нпр. примјери из Политике, Вјесника, Борбе, Радничких новина, Отаџбине, Бранкова кола, и сл. В. нпр.: *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, ⁵1991, стр. 239, 273–276, 258. итд.

¹² Тако нпр. има доста примјера из Дневника Владимира Дедијера, из Мемоара Љубе Ненадовића и др.; в.: *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, ⁵1991, стр. 262, 287, 332, 788, 888. итд.

¹³ В. нпр.: *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, ⁵1991: Атлетика, 244, Зоо-

књижевног језика, које Стевановић по правилу наводи само онда када за одређену појаву нема ексцерпираних примјера из писаних извора.¹⁴ Иако ријетки, у Стевановићевом корпусу заступљени су и примјери како из научног тако и из административно-правног стила српског књижевног језика.¹⁵ Богат корпус који је подлога Стевановићевим синтаксичким анализама јесте једна од највећих вриједности Стевановићевих синтаксичких радова. Он, с једне стране, показује утемељеност Стевановићевих закључака у конкретном језичком материјалу, а, с друге, омогућује свим будућим истраживачима провјеру и преиспитивање тих резултата. Управо по том корпусу Стевановић је више него актуелан лингвиста, јер се у свијету након периода „антикорпусне” лингвистике, коју су наметнули представници трансформационо-генеративне граматике као доминантне лингвистичке теорије друге половине XX вијека – поново наглашава значај корпуса, односно корпусана лингвистика постаје доминантно обиљежје лингвистичких истраживања.

Сваки Стевановићев закључак тако је изведен из конкретне језичке грађе, утемељен на више него богатом корпусу. А у анализи се Стевановић није држао ригорозних начела лингвистичког дескриптивно-аналитичког метода.¹⁶ Код њега закључци нису нужна посљедица примијењених критеријума датог метода, колико су интуитивна запажања о датим појавама. Он, задубљен над примјером који анализира, више осјећањем него нужношћу критеријума примијењеног модела анализе – (до)сеже до резултата. На дјелу је, дакле, специфичан, есејистички примијењен дескриптивно-аналитички метод. Зар то на најбољи начин не потврђује сљедећа Стевановићева семантичко-синтаксичка анализа. Коменатиршући суоднос конкурентних поредбених конструкција с ријечима *йойуи* и *као*, на примјерима типа: *Пламше очи йойуи огња жива // Пламше очи као огањ живи*, Стевановић ће ре-

логија, 273, Повијест филозофије, 298. итд. Стевановић често наводи примјере из дјела познатих књижевних критичара, као што су: Ј. Скерлић, 223, 351, 357, 806, М. Богдановић, 238, 299, А. Барац, 250, Л. Перковић, 264, Ј. Павичић, 265, Б. Поповић, 312, М. Кашанин, 353. и др.

¹⁴ В. нпр.: *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнोजезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, ⁵1991, стр. 330, 816, 818, итд.

¹⁵ Тако у: *Савременом српскохрватском језику (граматички системи и књижевнोजезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, ⁵1991, Стевановић наводи примјере из дјела В. Јагића, А. Белића, Ј. Цвијића и др., као нпр. на стр. 234, 243, 252, 258, 262, и др. А ту су на стр.310. и примјери из: Закона о радњама, Санитетског законодавства, Закона о чиновницима, Шумарског законодавства, Привредног законодавства, који на најбољи начин репрезентују административно-правни стил стандардног језика.

¹⁶ В. нпр.: И. Ф. Вардуљ, *Основы описательной лингвистики*, Наука, Москва, 1977.

ћи: „По нашем *осећању*, истина, интензитет који се казује глаголом у овоме последњем случају (тј. са *као* – М. К.) имао би да буде нешто јачи него уз употребу генитива с предлогом *по њој*, који ми осећамо као потпунији синоним предлошко-дативској вези – *слично о њој живу*. Али нисам сигуран да је језичко стилско осећање писаца из којих су реченице узете у овоме идентично са нашим. Тек из анализе целокупне ситуације у којој писци дају ова своја поређења, то се поуздано може утврдити”.¹⁷ Управо због тога Стевановић је у резултатима најбољи тамо гдје је интуицијом допро до таних семантичких прелива поједине синтаксичке форме. Он је, једноставно речено, имао нерв да проникне у суштину детаља, да детаљ разложи интуицијом на само њему видљиве семантичке компоненте. За потврду ћемо навести само три примјера, који то више него јасно потврђују. Наднесен над сложеним реченицама с тзв. пролептичким објектом,¹⁸ Стевановић ће написати: „Нико неће порицати да у сложеним реченицама: *А њих двојица, кад оћазе за собом змаја њде их њера, њрејану се* (нар. прип.) и *Узледати ћу другога човека њде иде мојим с њој ама* (Д. Тадијановић) и у њима сличним реченицама зависног односа имамо изричне реченице иако нису везане са *да* већ са *њде (ј)е*. Остављајући за тренутак по страни чињеницу што су означене зависне реченице и односне такође (а ово ће за свакога бити несумњиво ако у њима место *њде* узме односну заменицу *који*), – ми ћемо истаћи да су оне у исто време и реченице за одређивање места, да се њима, то јест, казује не само како су опазили да их тера змај и да ће угледати (одн. видети) да други човек иде за њима, него да ће опазити змаја *тамо гдје их тера* (у првој реченици) и човека *гдје иде њиховим стопама* (у другој). И управо су они што су изrekli ове реченице зато као везнички знак и употребили *њде* у њима. Да су хтели констатовати само да се дотичне радње врше, они би употребили несумњиве облике изричних реченица с везником *да*, као што би зависне реченице везали релативном заменицом *који* када би се оне односиле искључиво на змаја (у првој) и на човека (у другој реченици)”.¹⁹ Стевановић је, како се види, готово одсликао семантику реченице с везником *њде*, при чему сама „слика семантике” више од било каквог лингвистичког критеријума указује на разлике према конкурентним изричним и адјективним реченицама с ве-

¹⁷ М. Стевановић, *Синтаксичка синонимика*, у: *Студије и расправе о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 126–127.

¹⁸ О тим реченицама в. у: Милош Ковачевић, *Синтакса сложене реченице у српском језику*, Рашка школа, Београд, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета”, Србиње, 1998, стр. 169–180.

¹⁹ М. Стевановић, *Карактер значења везника као њојних знака у њтарње везе међу реченицама*, у: *Студије и расправе о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 63–64.

зничким ријечима *да* или *који*. На страну то што полазишна премиса да „нико неће порицати” да ту имамо „изричне реченице” није у потпуности тачна, јер тај закључак, осим што је и самом анализом порекнут, пориче експлицитно и сам Стевановић када на другој мјесту, у другој раду, говори о тим реченицама. Тада их он не назива изричним, него их потпуно исправно одређује као изрично-односне. Он ће, наиме, тада, коментаришући однос примјера: *Али је занимљиво чуи́и њисце и умејнике к о ј и за њај недосџајтак чине њрекорџ крии́ици* и *Али је занимљиво чуи́и њисце и умејнике к а к о // џ д е чине њрекорџ крии́ици*, рећи: „Са везником *како* и са везником *џде* реченица је и *изрична* и *односна* у исто време, јер изрични карактер њен зависи од глагола главне реченице; релативни од онога што она сама садржи, а садржи квалификацију речи на које се односи”.²⁰ Навешћемо још само једну потврду резултата примјене интуитивно-аналитичког метода у Стевановићевим синтаксичким анализама, мада бисмо могли навести врло, врло велики број таквих примјера. „Нама је јасно – вели Стевановић – да ни *размишљаи́и о нечему* не значи исто што и *размишљаи́и над нечим* и поред све сродности ових двеју синтагми. У другој случају онај што размишља више је забављен оним о чему размишља. Предмет размишљања у оној првој случају не мора бити тако близу, не мислим просторно близу, него у мислима”.²¹ И, опет је, мада не и термилошки, јасно „одсликана” семантичка разлика између двију привидно синонимних падежних форми.

Међутим, те врло упечатљиве семантичка анализе код Стевановића, на жалост, не прати и њихова термилошка „маркираност”. Стевановићу је, чини се, најбитније било описати функцију или значење неке синтаксичке форме, док он, ни у времену кад се научним доприносом сматрало само термилошко (пре)именовање и туђих научних резултата – *значају ѡтермилоџизације није ѡридавао већу ѡажњу*. Он ће то чак експлицитно, говорићи у једном свом раду о термину за именице уз именице у служби придјева, и потврдити: „Нама се чини – вели Стевановић – да би за њих, аналогно термину апозитив (за придевске речи у апозитивној служби) најбоље одговарао термин *аѡрибуѡив* (кетеџорија именица у служби атрибута). Овој термину могло би се приговорити једино због тога што се он у неким језицима сасвим другог система употребљава као назив за један придевски падеж. Али, најзад, *није ѡако ни важно какав ћемо ѡтермин за њих*

²⁰ М. Стевановић, *Наѡредна уѡѡѡреба односне заменице КОЈИ и односних везника ДА, ГДЕ, КАКО, ТЕ и ШТО*, у: *Сѡудије и расѡраве о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 188.

²¹ М. Стевановић, *Синѡаксичка синонимика*, у: *Сѡудије и расѡраве о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 125.

узети, нешто је од значаја утврдити да су оне синтаксички посебног карактера и да их свакако треба разликовати од апозиције".²²

Можда још и боље од наведеног Стевановићевог вербалног исказа о односу према терминима, тај однос одликава сама употреба термина већ у насловима Стевановићевих синтаксичких радова. Навешћемо само примјер с термином *синтаксички синоним* и његовим терминолошким конкурентима код Стевановића. У својој књизи „Студије и расправе о језику” Стевановић има поглавље „Алтернативност језичких знака”, а то поглавље чини шест радова, чији наслови на најбољи могући начин показују Стевановићев однос према термину *синтаксички синоним*. Навешћемо редом наслове тих радова и у њима истаћи конкурентне термине: 1. Синтаксичка синонимика, 2. Глаголски облици као међусобне синтаксичке апозиције, 3. Алтернативност уопште неких синтаксичких јединица, 4. Најоредна уопште инфинитива и презента с везником да, 5. Алтернативна уопште генитива заменице који и чији у посесивној служби, 6. Најоредна уопште односне заменице који и односних везника: да, где, како, где и што.

У жељи да проникне у „душу” анализираног примјера, Стевановић покатакд прекорачује задатке лингвистичке анализе. Он чак жели да уђе у психологију писца, па да и помоћу ње објасни „суштину” анализираних појава. Тако ће он, коментаришући примјер из Д. Ћосића *Лице му њосиаде модри. И очи*. – као реченицу с неизреченим предикатом (*њосиадоше*), рећи и слѣдеће: „Што писац ову мисао није казао на начин како би то, вероватно, учинио неки класични писац и све дао у облику: *Лице и очи му њосиадоше модри*, – то није тешко објаснити. Њему је прво поглед пао на лице онога што га описује и задржао се на модрини његова лица, па је тек касније запазио и модрину очију. И ове две слике је тим редом и изложио. А ово је било потребно учинити, не само због сукцесивности уочавања ових слика него и ради посебног наглашавања модрине очију, која је овде један степен више у градацији”.²³

Управо та жеља да анализирану појаву освијетли из различитих аспеката довешће до *нехијерархизације* критеријума примијењених у анализи. Наиме, потреба да се појава што свеобухватније опише за резултат ће често код Стевановића имати „мијешање” суперординираног и субординираног критеријума у анализи, односно пермутацију класификационих и субкласификационих критеријума анализе. Најбољу потврду томе, мада не и једину, налазимо у Стевановићевом образложењу (под)врсног статуса искључних и закључних реченица у систему независнословених реченица српскога је-

²² М. Стевановић, *Карактер одредаба самосталних речи и разлике међу њима, у: Студије и расправе о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 108.

²³ М. Стевановић, *Реченице без развијених главних делова, у: Студије и расправе о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 89.

зика.²⁴ Тако ће, на примјер, о искључним реченицама Стевановић написати сљедеће:

„Као што су закључне у ствари подврста саставних реченица, тако су и *искључне посебна врста сујројних реченица*. (...) Неки граматичари искључне реченице, и поред њиховог посебног карактера, не издвајају у посебну групу. И то је *дакако разумљиво*, уколико се детаљније не говори о смислу напоредно-сложених реченица. Други, међутим, и кад их одвајају дају им погрешну дефиницију; дефинишу их, наиме, опет као и остале супротне реченице. Али, уколико се оне дају, као *посебна врста, ШТО СТВАРНО И ЈЕСУ*, онда је у дефиницији потребно истаћи да се искључним реченицама, за разлику од супротних, искључује све остало осим онога што се њима износи”.²⁵ Јесу ли, дакле, искључне и закључне реченице за Стевановића врста или подврста независносложених реченица?

Осим што су све Стевановићеве синтаксичке анализе дескриптивне, и то, како смо рекли, интуитивно-аналитичке, оне су истовремено и *нормативне*. Због тога бисмо његов лингвистички метод примијењен у анализи и синтаксичких питања с правом могли назвати *дескриптивно-нормативним*. Стевановић, наиме, свакој појави за коју је или већ у литератури испољена сумња у нормативност, или пак он сам такву сумњу претпоставља – жели одредити (прописати) стандарднојезичку вриједност. Иако, како смо видјели, анализе проводи на функционалностилски разнородном корпусу, Стевановић ипак никад нормативност не процјењује на нивоу појединих функционалних стилова, него увијек на нивоу књижевног језика као цјелине. А главни му је критеријум у оцјени нормативности заступљеност дате синтаксичке јединице у језику „добрих писаца”, и то савремених. Уколико је спорна форма заступљена у језику савремених „добрих писаца”, она ће код Стевановића нужно добити нормативни статус. Узећемо за примјер само Стевановићеву (пр)оцјену нормативности генитивних синтагми с приједлозима *окром*, *кром* и *разма*. „Као прави синоним предлога *осим*, тј. у његовом значењу и његовим функцијама употребљава се – каже Стевановић – предлог *окром* (и *кром*)”²⁶, па за приједлог *кром* каже да је „данас застаreo”.²⁷ За приједлог *разма* каже да има исто значење као и приједлози

²⁴ В. о томе више у: М. Ковачевић, *Синтакса сложене реченице у српском језику*, Рашка школа, Београд, Српско просвјетно и културно друштво „Просвјета”, Србиње, 1998, у раду: „Јесу ли закључне и искључне посебне врсте независних реченица”, стр. 36–41.

²⁵ М. Стевановић, *Савремени српскохрватски језик (граматички системи и књижевнојезичка норма) II. Синтакса*, Научна књига, Београд, ³1991, стр. 813. и 814. Сва истицања у цитату су накнадна, наша – М. К.

²⁶ Исто, 289.

²⁷ Исто.

окром и *кром*, али да се он употребљавао „код писаца XIX и почетка XX века”, с тим да данас „у разговорном језику, колико ни у савремених писаца не налазимо на употребу овога предлога. Она се данас осећа застарелом и не може се сматрати особином данашњег књижевног језика”.²⁸ За приједлог *окром*, међутим, Стевановић не поставља питање нормативности, за њ не даје квалификацију застарјелости, из једноставног разлога што употребу тог приједлога поткрепљује примјерима из све самих „добрих писаца”: А. Г. Матоша, И. Секулић, Сл. Јовановића, Ј. Веселиновића. А управо њихов језик и јесте, за Стевановића, основни критеријум нормативности, без обзира што се приједлог *окром* не осјећа у свакодневной комуникацији ништа мање незастарјелим од приједлога *кром* и *разма*.

Критеријум језика „добрих писаца” као један од основних критеријума нормативности довешће Стевановића покатак у ситуацију да покушава изнаћи семантичка упоришта у одбрану врло необичних реченица забиљежених у „узорном корпусу”. Тако Стевановић „изъедрује” семантичку одбрану за очигледно неграматичке (ненормативне) реченице, попут, на примјер, оне из Л. Лазаревића: *И он обореном џлавром оде кући*, или оних из народне приповијетке: *Поштом наш љућник љође с џалијом кући; Кад ојазу ону бабу, извади сабљу и насрне с коњем*²⁹ – пошто одбрану исправности тих реченица Стевановић очигледно сматра и одбраном изабраног основног критеријума нормативности.

И да закључимо: није нам била намјера да дајемо (п)опис синтаксичких питања којима се Стевановић бавио, а њих је огроман број. Није нам био циљ ни да укажемо на све резултате до којих је Стевановић у својим анализама долазио. Циљ нам је, како се из реферата и види, једино био да осветлимо *начин* на који је Стевановић вршио своје синтаксичке анализе, тј. да укажемо на основне елементе лингвистичког метода који је у подлози Стевановићевих синтаксичких анализа, без покушаја вредновања и самога метода и резултата који су из њега проистекли, односно који су на њему засновани.

²⁸ Исто, 289–290.

²⁹ М. Стевановић, *Социјалтив-инструментал: једнакост и разлике, додири и мешања*, у: *Сјудије и расправе о језику*, Универзитетска ријеч, Никшић, 1988, стр. 248–249.

Prof. Miloš KOVAČEVIĆ, PhD, Belgrade

STEVANOVIĆ'S SYNTACTIC ANALYSIS

Summary

The light in the paper is cast on the components of Stevanović's linguistic method, applied in his numerous syntactic papers, monographs and readers. That method may be most widely defined as an inductive-descriptive one. Basic characteristic of that method is an opulent functionally-style versatile corpus, and a concrete analysis of an individual example or group of related examples. But, in that analysis Stevanović does not stick to strict habitual procedures set forth by the model chosen; the basis of that analysis is the intuitiveness. For that reason mentioned Stevanović's method of syntactic analysis may be more precisely defined as a intuitively-analytical one. As a rule, that method includes the criterion of normativity, so that it is also a *descriptive-normative method*.

In this paper the characteristics of application of given method in analysis of concrete syntactic issues of Serbian respectively Serbocroatian language are demonstrated on the specific examples.